

Wetsvoorstel voorwaardelijke veroordeling

advies d.d. 21 april 2009

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
Inleiding.....	5
Aanleiding voor en context van dit advies.....	6
Conclusies en aanbevelingen	8
1. Inhoud van het conceptwetsvoorstel.....	10
1.1. De drie hoofdpunten.....	10
1.1.1. Vastleggen van de bijzondere voorwaarden in de wet.....	10
1.1.2. Snel ingrijpen indien voorwaarden niet worden nageleefd.....	11
1.1.3. Het doen opgaan van de leerstraf in de voorwaardelijke straf.....	11
1.2. Kanttekeningen ten behoeve van de implementatie.....	12
1.2.1. Het ingrijpende karakter van de voorwaarden.....	12
1.2.2. De invulling van het reclasseringstoezicht.....	12
1.2.3. Beschikbaarheid van de benodigde middelen.....	13
2. De bijzondere voorwaarden	14
2.1. De lijst van bijzondere voorwaarden	14
2.2. Opmerkingen bij afzonderlijke voorwaarden.....	14
2.2.1. Voorwaarden met controlekarakter of inspanningsverplichting.....	14
2.2.2. Voorwaarden met een bijzondere gedragsbeïnvloedende component	16
2.2.3. De bijzondere voorwaarde met betrekking tot vreemdelingen.....	17
2.3. Algemene opmerkingen met betrekking tot de uitvoering van de voorwaarden.....	19
2.3.1. Snelle start met uitvoering van de voorwaarden.....	19
2.3.2. Veroordeling bij afwezigheid van de verdachte.....	20
3. Reactie op niet-naleven van de voorwaarden.....	20
3.1. Nadere uitwerking van de reactie door het OM	20
3.2 Snelle afwikkeling van de procedure	21
4. Detailopmerkingen bij enkele artikelen.....	21
4.1. Kanttekening bij art. 14fa lid 5 Sr.....	21
4.2. Locatiegebod en locatieverbod	22
4.3. De inhoud van gedragsinterventies.....	22
4.4. Tekstuele suggesties.....	22

Samenvatting

Doel van de conceptwetswijziging is om de toepassing van de voorwaardelijke vrijheidstraf met bijzondere voorwaarden te bevorderen, met name omdat de korte gevangenisstraf weinig bijdraagt aan gedragsverandering. Beoogd wordt juist door het stellen van bijzondere voorwaarden gedragsverandering bij de veroordeelde en daarmee beperking van recidive te bewerkstelligen.

Daarnaast zijn de bijzondere voorwaarden die in het kader van de voorwaardelijke veroordeling mogelijk zijn aangepast aan de voorwaarden die in het kader van de voorwaardelijke invrijheidstelling mogelijk zijn.

Om dit te realiseren is gestreefd naar meer duidelijkheid over de op te leggen voorwaarden door de lijst met mogelijke interventies in te wet op te nemen. Tevens worden de bevoegdheden van het OM bij niet-naleven van de voorwaarden in de wet vastgelegd. Ten slotte hangt het wetsvoorstel samen met het opheffen van de leerstraf als zelfstandige straf en het doen opgaan daarvan in de voorwaardelijke straf.

De Raad concludeert dat het opnemen van de lijst met mogelijke voorwaarden in de wet de duidelijkheid over de inhoud van de voorwaarden vergroot, wat vanuit het oogpunt van rechtszekerheid te waarderen is. Tevens is voorzien in een heldere en doelmatige procedure in geval van niet-naleven van de voorwaarden, waardoor de functie van mogelijke tenuitvoerlegging van de voorwaardelijk opgelegde straf als 'stok achter de deur' wordt versterkt. Het sanctie-element van de voorwaardelijke straf wordt hiermee, ook door de mogelijkheid van ingrijpende of strenge voorwaarden, meer geaccentueerd.

De Raad stemt in met de doelstellingen van het voorstel, maar verwacht niet dat de voorgenomen wetswijziging op zich zal leiden tot een ruimere toepassing van de voorwaardelijke straf en tot het achterliggende doel van terugdringen van recidive. Ten eerste leidt de wetswijziging met betrekking tot de op te leggen voorwaarden nauwelijks tot inhoudelijke vernieuwing. Vrijwel alle voorwaarden kunnen onder de huidige regelgeving ook al worden opgelegd. Dat is slechts anders bij de voorwaarde voor vreemdelingen. Bij die voorwaarde plaatst de Raad in het vervolg van dit advies overigens nogal wat kanttekeningen. Ten tweede zal de mate van toepassing en de doeltreffendheid van de bijzondere voorwaarden sterk afhangen van de uitvoering door de reclassering en het OM.

Met betrekking tot de invulling van de reclasseringstaken valt op dat deze onder de noemer toezicht worden gerubriceerd. De Raad beklemtoont de noodzaak om de begeleidende en ondersteunende taken van de reclassering te accentueren.

Met betrekking tot de procedures van het OM benadrukt de Raad dat de ontwikkeling van beleid nodig is om in geval van niet-naleven van de voorwaarde niet alleen snel te kunnen reageren, maar ook adequaat, dat wil zeggen op basis van genuanceerde afweging van de ernst van de overtreding.

Op enkele aspecten van voorwaardelijke modaliteiten gaat de Raad nader in in het advies over de maatschappelijke reïntegratie en nazorg voor ex-gedetineerden, dat binnen afzienbare tijd wordt uitgebracht.

Inleiding

De Raad is gevraagd te adviseren over het conceptwetsvoorstel tot wijziging van de regeling van de voorwaardelijke veroordeling en de regeling van de voorwaardelijke invrijheidstelling. Doel van dit conceptwetsvoorstel is een ruimere toepassing van bijzondere voorwaarden mogelijk te maken. De achterliggende gedachte van de wetgever is dat de voorwaardelijke veroordeling, vooral door de mogelijkheid van op de persoon toegesneden bijzondere voorwaarden, meer dan de korte gevangenisstraf kan bijdragen aan gedragsverandering en het voorkomen van recidive.

Algemeen erkend is dat in het kader van de (tenuitvoerlegging van de) vrijheidsstraf en meer in het bijzonder de korte vrijheidsstraf de mogelijkheden tot gedragsbeïnvloeding en daarmee tot het voorkomen van herhaling beperkt zijn. Het streven om de toepassing van de korte vrijheidsstraf te beperken door ruimere toepassingsmogelijkheden van de geldboete (1983) en door de invoering van de onbetaalde arbeid (1989) is geen groot succes gebleken. Immers, de korte vrijheidsstraf bleef in de rechtspraak onverminderd een veel toegepaste sanctie. De Raad onderstreept dat nadere inspanningen zijn geboden om de toepassing van de korte vrijheidsstraf te beperken en de herhalingskans doeltreffend te verkleinen. Nu niet gekozen is voor de invoering van een nieuwe zelfstandige vrijheidsbeperkende straf, acht de Raad het inderdaad voor de hand liggend om te bezien wat realiseerbaar is langs de weg van een ruimere toepassing van bijzondere voorwaarden. Daarbij past onmiddellijk de kanttekening dat deze nieuwe wetgeving niet garandeert dat de bijzondere voorwaarden ruimer worden toegepast en ook niet dat dit geschiedt in gevallen waar voordien een korte vrijheidsstraf werd opgelegd.

De Raad adviseerde eerder over de voorwaardelijke invrijheidstelling¹ en over de vrijheidsbeperkende sanctie in het kader van een ruimer advies over het sanctiestelsel². Later dit jaar zal de Raad een breder advies over alternatieve sancties uitbrengen.

Indeling van dit advies

Een nadere schets van de aanleiding en voorgeschiedenis van het conceptwetsvoorstel wordt gevolgd door de conclusie en aanbevelingen van de Raad. Hoofdstuk 1 bevat de drie hoofdpunten van de wetswijziging en algemene kanttekeningen bij de implementatie. De inhoud van de bijzondere

¹ Advies voorwaardelijke invrijheidstelling d.d. 30 juni 2004; 'Reactie op het uitvoeringsbesluit betreffende de voorwaarden en het toezicht bij voorwaardelijke invrijheidstelling' d.d. 25 april 2008

² Enige gedachten over de vrijheidsstraf, CRS 2000.

voorwaarden wordt vervolgens uitgewerkt in hoofdstuk 2. De verantwoordelijkheden van het OM in geval van niet-naleven van de voorwaarden wordt besproken in hoofdstuk 3. Hoofdstuk 4 ten slotte bevat enkele detailopmerkingen bij het conceptwetsvoorstel.

Aanleiding voor en context van dit advies

Het conceptwetsvoorstel hangt samen met het kabinetsbeleid dat is gericht op het terugdringen van recidive door middel van een persoonsgerichte aanpak van de veroordeelde, zoals onder meer uiteengezet in een brief aan de Tweede Kamer van 29 augustus 2008³.

Volgens de toelichting bij het conceptwetsvoorstel zet de wetgever in op het stimuleren van het gebruik van straffen met bijzondere voorwaarden en op een intensivering van het reclasseringstoezicht op het naleven van deze voorwaarden. Dit geschiedt vanuit de gedachte dat deze meer dan de korte vrijheidsstraf kunnen leiden tot gedragsverandering, onder meer door de langere proeftijd⁴.

De voorgeschiedenis van deze (functionele) visie op het nut van voorwaardelijke modaliteiten voert terug naar de departementale beleidsnota 'Sancties in perspectief' (2000), waarin de invoering van een zelfstandige vrijheidsbeperkende straf werd bepleit als alternatief voor de voorwaardelijke veroordeling met bijzondere voorwaarden. Nadat dit in 2003 werd ontraden in het rapport van de Commissie Vrijheidsbeperving⁵ ('Commissie-Otte'), is de aanpassing van de voorwaardelijke straf met bijzondere voorwaarden ter hand genomen. Deze commissie bepleitte een limitatieve opsomming van het potentieel aan gedragsinterventies in de wet, "gelet op de benodigde rechtszekerheid en voorzienbaarheid alsmede de toenemende behoefte aan normering van de rechterlijke straftoemtingsvrijheid"⁶.

Het rapport van de Commissie-Otte werd uitgebracht in opdracht van het Ministerie van Justitie, evenals het onderzoek dat van het Tilburgse onderzoeksinstituut IVA waarvan het rapport over toepassing van bijzondere voorwaarden in 2006 verscheen⁷. In dit laatste rapport werden met name gedetailleerde aanbevelingen gedaan met betrekking tot de invulling van het reclasseringstoezicht.

Intussen is volgens de concept-memorie van toelichting gestart met verbetering van de uitvoeringspraktijk: 'Het gaat daarbij om het bereiken van

³ Tweede Kamer 2007-2008 24 587 nr. 299.

⁴ Memorie van toelichting, blz. 1.

⁵ Commissie Vrijheidsbeperving 2003.

⁶ Commissie Vrijheidsbeperving 2003, blz. 45.

een nauwere samenwerking tussen de ketenpartners, het verkorten van de doorlooptijden, de herijking en herinrichting van de reclasseringsadviesing, de verbetering van het reclasseringstoezicht en om een snelle en consequente reactie bij het niet-naleven van de aan de voorwaardelijke sanctie verbonden voorwaarden⁸. In mei 2008 zijn in een viertal arrondissementen (Amsterdam, Groningen, Zwolle-Lelystad en Maastricht) lokale projecten gestart waarin wordt onderzocht voor welke delictgroepen voorwaardelijke sancties een effectief middel zijn. Dit wordt in 2009 beproefd bij recidiverende geweldplegers, verslaafden, jong volwassenen en huiselijk geweldplegers⁹. De Raad ziet uit naar de resultaten van deze projecten en acht het van groot belang dat die resultaten worden betrokken bij de verdere vormgeving van de regeling.

⁷ Jacobs, Van Kalmthout & Von Bergh 2006.

⁸ Memorie van toelichting, blz. 2.

⁹ Tweede Kamer 2005-2006 30 300 VI nr.164.

Conclusies en aanbevelingen

Conclusie

Het conceptwetsvoorstel vergroot de duidelijkheid over de inhoud van de bijzondere voorwaarden. Een heldere procedure voor het OM in geval van overtreding van de voorwaarden vergroot de mogelijkheden tot snel en adequaat optreden. Daarmee bevordert het conceptwetsvoorstel de rechtszekerheid en de doeltreffendheid van de toepassing van de voorwaardelijke veroordeling. Of het beoogde effect (een ruimere toepassing van de bijzondere voorwaarden) hiermee wordt bereikt, hangt echter grotendeels af van het vorderingsbeleid van het openbaar ministerie, de straftoemeting door de rechterlijke macht en de uitvoering van de begeleiding en het toezicht.

Aanbevelingen met betrekking tot de wettekst en memorie van toelichting

- Neem de leermodaliteiten op in een aparte voorwaarde en benoem ze als zodanig;
- Pas de terminologie met betrekking tot het reclasseringstoezicht in de memorie van toelichting zodanig aan dat recht wordt gedaan aan het in artikel 14d lid 2 Sr gemaakte onderscheid tussen toezicht en begeleiding;
- Geef de reikwijdte van de ‘herstelvoorwaarde’ aan in de memorie van toelichting;
- Neem in het belang van de proportionaliteit als extra bepaling (artikel 14c lid 4) op dat de rechter ervoor waakt dat het strafelement van de bijzondere voorwaarden dat van de voorwaardelijk opgelegde straf niet overtreft;
- Heroverweeg bij de voorwaarde met betrekking tot vreemdelingen. In ieder geval beveelt de Raad aan om de voorwaarde niet mogelijk te maken in het kader van de voorwaardelijke veroordeling dan wel in de memorie van toelichting nader stil te staan bij de noodzaak van terughoudend gebruik in het kader van de voorwaardelijke veroordeling;
- Garandeer in wet- of regelgeving een snelle behandeling door de rechter van een vordering van het OM tot tenuitvoerlegging van de voorwaardelijk opgelegde straf. Neem bij toepassing van artikel 14fa Sr een uiterste behandelingstermijn in de wet op van vier tot zes weken;
- Licht in de memorie van toelichting toe op welke wijze de kennelijk beoogde kwantitatieve wijzigingen in de toepassingspraktijk worden gefaciliteerd en gefinancierd.

Aanbevelingen met betrekking tot de uitvoering

- Werk een gedifferentieerd beleid van het OM uit met betrekking tot een snelle en passende reactie op overtreding van de voorwaarde;

- Garandeer dat de bijzondere voorwaarde zo snel mogelijk na het opleggen van de voorwaardelijke straf wordt gerealiseerd;
- Stel de uitvoeringsorganisaties een termijn waarbinnen het uitvoeren van de bijzondere voorwaarde een aanvang moet hebben genomen.

1. Inhoud van het conceptwetsvoorstel

Het conceptwetsvoorstel voorziet in een wijziging van de regeling van de voorwaardelijke veroordeling op drie punten¹⁰:

1. het vastleggen van een lijst met mogelijke bijzondere voorwaarden in de regelgeving;
2. het creëren van een mogelijkheid voor snel ingrijpen indien de voorwaarden niet worden nageleefd;
3. het doen opgaan van de leerstraf in de voorwaardelijke straf (en daarmee het opheffen van de leerstraf als zelfstandige taakstraf).

1.1. De drie hoofdpunten

De Raad concludeert dat het conceptwetsvoorstel de duidelijkheid over de inhoud van de voorwaarden vergroot en tevens voorziet in een heldere procedure voor adequaat ingrijpen door het OM in geval van overtreding van de voorwaarden. Tevens wordt het sanctie-element van de voorwaardelijke veroordeling verhoogd door de combinatie van mogelijk strenge voorwaarden en een scherpe controle op de naleving ervan.

Of hiermee ook de toepassing van de bijzondere voorwaarden wordt bevorderd, zal echter sterk afhangen van de uitvoeringspraktijk, te weten een goed uitgewerkt reclasseringsrapport, een goede invulling van het reclasseringstoezicht en de afstemming tussen de reclassering, het OM en eventueel de politie in geval van niet-naleven van de voorwaarden. Ook een snelle behandeling door de rechter is in dat laatste geval van belang. Alleen als hieraan is voldaan kan de voorwaardelijke straf daadwerkelijk functioneren als stok achter de deur en – door goed begeleide gedragsinterventies – bijdragen aan gedragsverandering.

1.1.1. Vastleggen van de bijzondere voorwaarden in de wet

Het opnemen van de lijst met mogelijke bijzondere voorwaarden in de wet is inhoudelijk niet vernieuwend. Zoals ook in de memorie van toelichting is aangegeven¹¹, kunnen de voorwaarden ook in het kader van de huidige regelgeving al worden opgelegd. De conceptwetswijziging kan op dit punt dan ook vooral worden aangemerkt als een bevordering van de rechtszekerheid, waarmee tegemoet is gekomen aan een belangrijke aanbeveling van de Commissie-Otte. Daarbij moet worden aangemerkt dat de duidelijkheid niet volledig kan zijn omdat bewust is gekozen voor het behoud van de niet gespecificeerde gedragsvoorwaarde, dit om afstemming

¹⁰ Memorie van toelichting, blz. 2.

¹¹ Memorie van toelichting, blz. 4.

op de individuele situatie mogelijk te maken (zie par. 2.1).

1.1.2. Snel ingrijpen indien voorwaarden niet worden nageleefd

De Raad onderschrijft de noodzaak tot snel ingrijpen bij het niet naleven van de voorwaarden. Het voorstel om de officier van justitie en de rechter-commissaris de bevoegdheid te verlenen tot interventie sluit terecht aan bij de onlangs in het kader van de voorwaardelijke invrijheidstelling ingevoerde mogelijkheden. De mogelijkheid van de officier van justitie tot aanhouding ingeval naar zijn oordeel het vermoeden bestaat dat enige voorwaarde niet wordt nageleefd, sluit weliswaar goed aan bij de regeling van de voorwaardelijke invrijheidstelling, maar acht de Raad meer ingrijpend. Bij de voorwaardelijke invrijheidstelling heeft de rechter al geoordeeld dat de vrijheidsbeneming op haar plaats is. Dat is in elk geval bij een geheel voorwaardelijke straf niet het geval. Ook de schending van een bijzondere voorwaarde kan aanleiding geven tot aanhouding van de veroordeelde. Dat is een ingrijpende bevoegdheid. De vraag is of niet volstaan kan worden met het doen van een vordering bij de rechter-commissaris, waarbij diens beslissing doorslaggevend is voor de vraag of in afwachting van de behandeling van een vordering tot tenuitvoerlegging voorlopige vrijheidsbeneming kan plaatsvinden.

De Raad werpt de vraag op of de verwachtingen ten aanzien van het 'snel ingrijpen' niet te hoog gespannen zijn. Veel hangt af van de wijze waarop in de praktijk invulling zal worden gegeven aan de uitoefening van de bevoegdheden en de samenwerking tussen de ketenpartners. Het in de wet vastleggen van een maximale behandeltermijn lijkt aangewezen. In paragraaf 3.2. wordt hierop teruggekomen.

1.1.3. Het doen opgaan van de leerstraf in de voorwaardelijke straf

Het doen opgaan van de leerstraf in de voorwaardelijke straf komt de Raad voor als een wenselijke en logische wijziging die echter in het voorliggende conceptwetsvoorstel onvoldoende is uitgewerkt. Het opheffen van de leerstraf als onderdeel van de taakstraf en het doen opgaan daarvan in de voorwaardelijke straf wekt de verwachting dat deze leermodaliteit wordt benoemd als afzonderlijke voorwaarde. Dit is echter niet het geval. Leermodaliteiten vallen volgens de memorie van toelichting¹² onder de in artikel 14c lid 2 onder 13 Sr nieuw geformuleerde voorwaarde (het deelnemen aan een gedragsinterventie). De Raad adviseert om deze mogelijkheid als afzonderlijke voorwaarde op te nemen in de wet. Zo staat buiten twijfel dat de

¹² Memorie van toelichting, blz. 9.

wet niet beoogt te breken met de bestaande mogelijkheden en wordt mogelijke twijfel weggenomen over de vraag of een leermodaliteit altijd onder een gedragsinterventie gerubriceerd kan worden. Trainingen cognitieve vaardigheden zijn weliswaar opgenomen als erkende gedragsinterventies, maar meer beroepsgerichte leermodaliteiten kunnen niet altijd als gedragsinterventie worden aangemerkt. Het opnemen van de leermodaliteit als aparte voorwaarde in de wet lijkt meer mogelijkheden te bieden om deze zo ruim mogelijk toe te passen, toegesneden op de specifieke behoefte van de veroordeelde.

Overigens doet het schrappen van de leerstraf de vraag rijzen of de benaming taakstraf niet beter kan worden vervangen door werkstraf.

1.2. Kanttekeningen ten behoeve van de implementatie

1.2.1. Het ingrijpende karakter van de voorwaarden

Eén van de doelstellingen van de beoogde wetswijziging is het minder vrijblijvend maken van de voorwaardelijke straf en daarmee het verhogen van het strafkarakter hiervan. De mogelijkheid van ingrijpende voorwaarden in combinatie met de proeftijd van maximaal drie jaar kan de voorwaardelijke straf voor de veroordeelde zwaarder maken dan een (zeer) korte gevangenisstraf¹³. Met betrekking tot het strafkarakter van de mogelijke voorwaarden acht de Raad een nuancering noodzakelijk. Versterking van het strafkarakter kan zinvol zijn waar de voorwaarden geboden, verboden en prestatieverplichtingen bevatten, maar zou in het geval van gedragsinterventies met een behandelkarakter juist niet op de voorgrond moeten staan.

Het proportionaliteitsbeginsel mag niet uit het oog worden verloren. Het naleven van de voorwaarden mag daarom niet zwaarder zijn dan de (voorwaardelijk) opgelegde straf. Bij sommige voorwaarden kan bovendien de bewegingsvrijheid zozeer worden ingeperkt (bijvoorbeeld bij vergaande vormen van elektronisch toezicht) dat de grens met vrijheidsontneming vervaagt. Op dit gevaar heeft de Raad al eerder gewezen¹⁴. Het belang van de proportionaliteit rechtvaardigt het als extra bepaling (artikel 14c lid 4) opnemen dat de rechter ervoor waakt dat het strafelement van de bijzondere voorwaarden dat van de voorwaardelijk opgelegde straf niet overtreft.

1.2.2. De invulling van het reclasseringstoezicht

¹³ Memorie van toelichting, blz. 1.

¹⁴ Enige gedachten over de vrijheidsstraf, CRS 2000.

De Raad begrijpt dat de aanscherping van het reclasseringstoezicht nog nader wordt uitgewerkt⁵, maar mist in de memorie van toelichting bij dit conceptwetsvoorstel aandacht voor het belang van de stimulerende taak van de reclassering. Het gaat dan om de algemene begeleiding (of, in de termen van art. 14d lid 2 Sr, hulp en steun). Onder het reclasseringstoezicht wordt tevens begrepen 'het stimuleren en motiveren van de veroordeelde om zich aan de bijzondere voorwaarden te houden'¹⁶. De Raad acht het bepaald onhelder om begeleiding te begrijpen onder toezicht.

Artikel 14d lid 2 Sr maakt dit onderscheid wel, door te bepalen dat de rechter aan een reclasseringsinstelling opdracht kan geven toezicht te houden op de naleving van de voorwaarden *en de veroordeelde ten behoeve daarvan te begeleiden*.

De Raad vraagt uitdrukkelijk aandacht voor de nadere invulling van begeleiding en ondersteuning door de reclassering en beveelt aan om de concrete aanbevelingen op dit punt uit het IVA-rapport te betrekken in de uitwerking van de reclasseringsbegeleiding.

Een goede begeleiding ter naleving van de voorwaarden is volgens de Raad ook van belang voor de rechter, die dit aspect zeker zal betrekken in zijn afweging om een voorwaardelijke straf op te leggen. Tevens is deze begeleiding van belang voor het bereiken van het beoogde effect, te weten gedragsverandering en daarmee samenhangend het voorkomen van recidive.

Belangrijk in dit verband is de aanwezigheid van het reclasseringsrapport op de zitting. Zonder deze informatie kan nauwelijks een op de persoon afgestemde bijzondere voorwaarde worden gesteld. Dit geldt temeer wanneer het een voorwaarde betreft waarvan behandeling deel uitmaakt.

De beoogde ruimere toepassing van bijzondere voorwaarden zal dus gepaard moeten gaan met goede begeleiding en een onbelemmerde mogelijkheid tot het uitbrengen van reclasseringsrapportage en in voorkomend geval de beschikbaarheid van de rapporteur ter zitting. De huidige praktijk laat een omgekeerde tendens zien en daarin is dus nog veel te verbeteren. Met name in de kleinere zaken die worden afgedaan door de politierechter is vaak geen reclasseringsrapportage beschikbaar.

1.2.3. Beschikbaarheid van de benodigde middelen

¹⁵ Memorie van toelichting, blz. 2.

¹⁶ Memorie van toelichting, blz. 2. Deze gedachtegang lag eveneens ten grondslag aan de gebezigde terminologie bij de wetgeving inzake de voorwaardelijke invrijheidstelling.

Duidelijk is dat een ruimere toepassing van de bijzondere voorwaarden een substantiële financiële investering vergt. Als de noodzakelijke middelen voor goede begeleiding en controle niet van meet af aan beschikbaar zijn, zal de voorwaardelijke straf niet vaker worden opgelegd als alternatief voor de duurdere en uit oogpunt van gedragsbeïnvloeding minder effectieve korte vrijheidsstraf. Welke kwantitatieve wijzigingen in de toepassingspraktijk worden verwacht en welke middelen zijn daarvoor nodig? De Raad acht het zinvol dat de memorie van toelichting inzicht geeft in het flankerend faciliterend en financieel beleid.

Overigens kan van een ruime en juiste toepassing van bijzondere voorwaarden een recidivedempend en daarmee ook kostenbesparend effect worden verwacht.

2. De bijzondere voorwaarden

2.1. De lijst van bijzondere voorwaarden

Vanuit het oogpunt van rechtszekerheid is het vastleggen van de mogelijke bijzondere voorwaarden (artikel 14c lid 2 Sr) een goede zaak. Bepaald gelukkig acht de Raad het dat de zogenaamde gedragsvoorwaarde ('andere voorwaarden, het gedrag van de veroordeelde betreffende'), is gehandhaafd (artikel 14c lid 2 onder 15). Daarmee blijft de mogelijkheid bestaan om individueel toegesneden voorwaarden op te leggen. Bovendien heeft deze voorwaarde in het verleden bewezen dienst te kunnen doen bij experimenten die tot een verdere uitbouw van het sanctiestelsel hebben geleid, zoals bij de dienstverlening het geval was. Het is goed dat deze ruimte voor vernieuwing niet verloren gaat.

Niet te verwachten valt dat de opname van de lijst op zichzelf zal leiden tot ruimere toepassing van bijzondere voorwaarden. De Raad proeft een dergelijke verwachting wel in de memorie van toelichting. Veel meer komt het aan op goede en tijdige voorlichting van de rechter over de persoon van de verdachte en de uitvoerbaarheid van de voorwaarden, op goede uitvoering van de bevolen voorwaarden en een geloofwaardig beleid bij het niet nakomen ervan.

2.2. Opmerkingen bij afzonderlijke voorwaarden

De lijst met bijzondere voorwaarden is te onderscheiden in voorwaarden met een controlekarakter of inspanningsverplichting, gedragsbeïnvloedende voorwaarden, de voorwaarde met betrekking tot strafrechtelijk veroordeelde vreemdelingen en de hierboven reeds besproken gedragsvoorwaarde.

2.2.1. Voorwaarden met controlekarakter of inspanningsverplichting

De eerste negen voorwaarden zijn gericht op vergoeding of herstel van aangerichte schade, contact- en locatieverbod, locatiegebod en verbod op middelengebruik. Daarmee hebben deze voorwaarden een overwegend punitief karakter. Daarbij zijn strikt toezicht en een snelle reactie in geval van niet-naleven cruciaal.

De Raad ziet in het verbod op middelengebruik onder bepaalde omstandigheden een zinvolle bijzondere voorwaarde. In het licht van de onder 1.2.1. gemaakte kanttekening betreffende het proportionaliteitsbeginsel vormt een verbod op middelengebruik als bijzondere voorwaarde echter een vrij vergaande aanwijzing ten aanzien van de levensstijl van de veroordeelde. Er mag van worden uitgegaan dat deze voorwaarde slechts wordt opgelegd ingeval het betreffende middelengebruik een aanwijsbare rol heeft gespeeld bij het delict waarvoor de straf wordt opgelegd.

Dat herstel van veroorzaakte schade een basis in de wet krijgt, acht de Raad een zinvolle toevoeging aan de bijzondere voorwaarden.

De Raad merkt op dat de aansprakelijkheid van de verdachte voor de veroorzaakte schade civielrechtelijk dient vast te staan, wil herstel als bijzondere voorwaarde kunnen worden opgelegd. Het verdient aanbeveling dit ook in de tekst van de wet tot uitdrukking te laten komen en wel door aan te sluiten bij de formulering in artikel 36f, tweede lid¹⁷.

Voorts signaleert de Raad enkele problemen met betrekking tot de interpretatie van de begrippen 'schade' en 'herstel' in de praktijk. Zo is het voor de Raad niet duidelijk of de te herstellen schade alleen materiële schade betreft of ook immateriële schade. Dit laatste raadt de Raad in ieder geval af omdat het verband tussen schade en herstel zeer direct moet zijn, wat bij immateriële schade niet altijd het geval is. Dat betekent dat herstel van immateriële schade niet in aanmerking moet komen.

De herstelvoorwaarde moet zo worden geformuleerd dat glashelder kan worden vastgesteld of hieraan al dan niet is voldaan. Er kan immers gemakkelijk discussie ontstaan over wat onder volledig herstel is te verstaan. Inschakeling van het openbaar ministerie of de rechter moet als regel niet nodig zijn om vast te stellen of de schade is hersteld.

Omdat deze praktijkvragen de rechtspositie van de veroordeelde raken, acht

¹⁷ De rechter kan de maatregel opleggen indien en voor zover de verdachte jegens het slachtoffer naar burgerlijk recht aansprakelijk is voor de schade die door het strafbare feit is toegebracht.

de Raad verduidelijking in de memorie van toelichting op dit punt belangrijk.

2.2.2. Voorwaarden met een bijzondere gedragsbeïnvloedende component

De tiende t/m de dertiende voorwaarde zijn gericht op gedragsverandering van de veroordeelde door middel van specifieke interventies, te weten intramurale of ambulante behandeling, verblijf in een opvang- of zorginstelling of het deelnemen aan een gedragsinterventie. Onder dit laatste kan ook een leeropdracht vallen. Dat de leermodaliteit beter in een afzonderlijke voorwaarde kan worden ondergebracht, kwam hierboven (1.1.3) al aan de orde.

Uit de memorie van toelichting (blz. 12) valt af te leiden dat met de in de voorgestelde tekst van de bijzondere voorwaarde onder 10 gebruikte woorden 'onder behandeling stellen van een zorginstelling' hetzelfde wordt bedoeld als de met de thans in de wet gebezigde woorden 'opneming in een inrichting ter verpleging'. Het gaat dus om intramurale behandeling en daarom is het mede gelet op de rechtspraak van de Hoge Raad juist dat de duur door de rechter moet worden bepaald.

De bijzondere voorwaarde onder 11 verplicht de veroordeelde zich onder behandeling te stellen. Dat kan zowel door een deskundige als door een zorginstelling. Het gaat hier om ambulante behandeling en ook hieraan stelt de wet nu de eis dat duur door de rechter wordt bepaald.

In de praktijk is het zowel bij intramurale behandeling als bij ambulante behandeling lang niet altijd mogelijk tevoren te bezien hoeveel tijd de behandeling vergt. In die zin is dus het vaststellen van de duur enigszins problematisch. Uit praktisch oogpunt is er veel voor te zeggen de voorgestelde wettekst zo te lezen dat de rechter slechts de maximumduur vaststelt en dat het dus aan de behandelaars kan worden overgelaten om de behandeling eerder te beëindigen. De Raad wijst in dit verband op het onderscheid tussen enerzijds het binnen de proeftijd succesvol afronden van de behandeling en anderzijds het voortijdig afbreken ervan, hetgeen kan worden beoordeeld als het niet-nakomen van de bijzondere voorwaarde. Deze situatie zal voorwerp van rechterlijke toetsing moeten zijn. De Raad beveelt aan om in de memorie van toelichting op deze kwestie in te gaan en toe te lichten hoe de wet in deze gelezen moet worden.

De memorie van toelichting (blz. 7) besteedt terecht aandacht aan de samenhang met het wetsvoorstel forensische zorg. Ongelukkigerwijs beperkt de bedoelde passage zich tot de ambulante behandeling en vormt de passage

ook overigens niet een voorbeeld van een heldere toelichting¹⁸. Er rijzen enkele niet onbelangrijke vragen¹⁹: (1) moet de behandeling als bedoeld in de tiende en elfde voorwaarde steeds bestaan uit forensische zorg? (2) is voorafgaande aan het stellen van de voorwaarde steeds een indicatieadvies noodzakelijk? Deze vragen betreffen de vrijheid van de voorwaarden stellende instantie. Voor zover wordt beoogd de rechter in zijn beslissing of motivering te binden, dienen de redenen daarvan goed toegelicht te worden zodat een zinvolle gedachtewisseling daaromtrent mogelijk is. Overigens hoort een regeling dienaangaande thuis in het Wetboek van Strafrecht.

Het conceptwetsvoorstel forensische zorg voorziet tevens in de mogelijkheid tot voortzetting van de behandeling na expiratie van de voorwaarde indien dit naar het oordeel van de behandelaar nodig is (memorie van toelichting bij het conceptwetsvoorstel forensische zorg, par. 6.9). De Raad mist aansluiting op dit punt in het conceptwetsvoorstel voorwaardelijke veroordeling.

2.2.3. De bijzondere voorwaarde met betrekking tot vreemdelingen

Het conceptvoorstel bevat als nieuwe bijzondere voorwaarde: het voldoen aan een op grond van hoofdstuk 6 van de Vreemdelingenwet 2000 bestaande verplichting Nederland te verlaten en niet in Nederland terug te keren. Deze voorwaarde kan zowel in het kader van de voorwaardelijke veroordeling (voorgesteld art. 14c, tweede lid, onder 14, Sr) als in het kader van de voorwaardelijke invrijheidstelling (voorgesteld art. 15a, derde lid, onder 10, Sr) worden gesteld. De voorwaarde valt uiteen in twee verplichtingen: (1) Nederland verlaten en (2) niet in Nederland terugkeren. De Raad gaat ervan uit dat beide verplichtingen zo onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden dat de bevoegde autoriteit ze slechts in onderling verband kan stellen. Het komt de Raad voor dat het enkel opnemen van de tweede verplichting als bijzondere voorwaarde zonder dat er sprake is van een op grond van de Vreemdelingenwet bestaande verplichting Nederland te verlaten in ieder geval te ver gaat.

De voorwaarde schept voor zover het de eerste verplichting betreft geen zelfstandige rechtsplicht voor de justitiabele. Voor het stellen van dat deel van de voorwaarde is immers vereist dat er reeds voorafgaand aan de beslissing in

¹⁸ Als uitgangspunt wordt bijvoorbeeld genoemd dat de behandeling voldoet aan de in het kader van forensische zorg gestelde eisen. Onduidelijk is of hiermee alleen aan kwaliteit of ook aan de procedure wordt gerefereerd. Verder staat er dat het bij uitzondering denkbaar is dat een vaste behandelaar, als uit de advisering blijkt dat diens behandeling effectief is en de behandeling ook binnen de indicatiestelling valt, ten behoeve van die behandeling een contract met justitie sluit. Dat lijkt te veronderstellen dat alleen forensische zorg is toegelaten, maar geeft wel de mogelijkheid van een uitzondering. Wie maakt die uitzondering? Op welke gronden?

¹⁹ Zie over deze problematiek in algemene zin ook het Advies Zorg voor forensische zorg, RSJ 2009.

de strafzaak sprake is van een op grond van hoofdstuk 6 van de Vreemdelingenwet 2000 bestaande plicht om Nederland te verlaten. De toegevoegde waarde bestaat er kennelijk vooral in dat er nu bij het niet nakomen van deze verplichting tenuitvoerlegging van een voorwaardelijke modaliteit dreigt. Feitelijk wordt daarmee dus een verplichting uit de Vreemdelingenwet via de omweg van de voorwaardelijke modaliteit strafrechtelijk gesanctioneerd. Dat is niet alleen opmerkelijk, maar de Raad heeft ook aarzeling bij de effectiviteit. Het lijkt er op dat vooral is gezocht naar een titel om een groep vreemdelingen op betrekkelijk eenvoudige wijze de vrijheid te kunnen benemen, daar waar de mogelijkheden op grond van de Vreemdelingenwet naar het oordeel van de wetgever kennelijk tekort schieten. Gevolg van deze wijze van sanctioneren is dat na een bevel tot tenuitvoerlegging wegens het niet nakomen van vermelde verplichting het regime voor veroordeelden en niet het (in ieder geval in theorie) mildere regime voor administratiefrechtelijke detentie van vreemdelingen geldt. Dit spreekt de Raad niet erg aan. Voor de Raad is onduidelijk welke meerwaarde, behalve mogelijk dan nog een symbolische, met deze voorwaarde wordt gerealiseerd.

Met betrekking tot de tweede verplichting (het verbod op terugkeer naar Nederland gedurende de proeftijd) is de vraag of en zo ja in hoeverre deze een zelfstandige verplichting schept. Dat geldt in ieder geval niet voor degenen die ongewenst zijn verklaard. Immers artikel 197 Sr houdt in: "Een vreemdeling die in Nederland verblijft, terwijl hij weet of ernstige reden heeft om te vermoeden, dat hij op grond van een wettelijk voorschrift tot ongewenste vreemdeling is verklaard, wordt gestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van de derde categorie." Gelet op de vermelde strafbedreiging wordt dit feit door de wetgever bepaald niet gezien als een halsmisdrijf. Voorlopige hechtenis is niet toegelaten. Ook in zoverre geldt dus dat de sanctionering via een omweg aanzienlijk wordt aangescherpt (althans dat kan zich met name bij de voorwaardelijke invrijheidstelling voordoen). Daarbij moet er ook op worden gewezen dat vervolging bij het delict van artikel 197 Sr over het algemeen bepaald geen prioriteit heeft. Doorgaans wordt het feit slechts vervolgd indien de ongewenste vreemdeling wegens enig ander feit met justitie in aanraking is gekomen. Een zelfstandige verplichting bevat de voorgestelde voorwaarde dus slechts voor personen die op grond van hoofdstuk 6 van de Vreemdelingenwet gehouden zijn Nederland te verlaten, maar die niet ongewenst zijn verklaard. Het komt de Raad op het eerste gezicht voor dat deze categorie bestaat uit personen die slechts ter zake van lichte criminaliteit in aanraking met de strafrechter zijn gekomen. Als die veronderstelling juist is, rijst de vraag of de voorwaarde voor

die categorie niet disproportioneel is.

Indien het voorgaande onvoldoende grond vormt voor herbezinning op de invoering van deze bijzondere voorwaarde geldt nog het volgende. In de memorie van toelichting (par. 5.1) wordt terecht duidelijk aangegeven dat de voorwaarde zich meer leent voor toepassing in het kader van de voorwaardelijke invrijheidstelling dan van de voorwaardelijke veroordeling. In het kader van de voorwaardelijke veroordeling blijkt de toepassingsmogelijkheid beperkt, zoals eveneens duidelijk aangegeven in de memorie van toelichting (par. 5.4). Eén van de oorzaken hiervan is dat de voorwaarde geen zelfstandige grondslag biedt voor het opleggen van een vertrekplicht, maar alleen kan worden opgelegd indien reeds een vertrekplicht bestaat op grond van de Vreemdelingenwet. Dat laatste echter staat op het moment van de strafrechtelijke veroordeling niet altijd vast. De Raad geeft daarom in overweging om de voorwaarde niet in te voeren bij de voorwaardelijke veroordeling. Indien omwille van de overeenstemming met de voorwaarden bij de voorwaardelijke invrijheidstelling wel gekozen wordt voor invoering van de voorwaarde bij beide modaliteiten, beveelt de Raad een passage in de memorie van toelichting aan waarin helder tot uitdrukking wordt gebracht dat bij de voorwaardelijke veroordeling de toepassing beperkt moet zijn in verband met de proportionaliteit.

Samengevat luidt het oordeel van de Raad: (1) de Raad is vooralsnog niet overtuigd van de zin en de meerwaarde van het stellen van de voorwaarde; (2) als aangenomen wordt dat het zinvol is de voorwaarde te stellen, ligt het voor de hand deze te beperken tot de voorwaardelijke invrijheidstelling.

2.3. Algemene opmerkingen met betrekking tot de uitvoering van de voorwaarden

2.3.1. Snelle start met uitvoering van de voorwaarden

Belangrijk is dat de uitvoering van de voorwaarde zo snel mogelijk na het opleggen door de rechter en het ingaan van de proeftijd wordt gerealiseerd. Als te lange tijd verstrijkt tussen opleggen en uitvoering van de voorwaarde, bestaat de kans dat het reclasseringsadvies waarvan de rechter bij het opleggen van de voorwaarde is uitgegaan, niet meer actueel is omdat bijvoorbeeld de situatie van de veroordeelde te veel is veranderd. Bovendien is een snelle uitvoering van de opgelegde voorwaarde van belang met het oog op de motivatie van de veroordeelde.

Een probleem dat in dit opzicht aandacht vraagt is dat de bijzondere voorwaarde pas in werking treedt na het onherroepelijk worden van de rechterlijke uitspraak en het ingaan van de proeftijd. Voor deze problematiek is

in de literatuur wel op een oplossing gewezen²⁰. Niet zelden verstrikt er ook nog tijd als de proeftijd al wel is ingegaan. De Raad geeft in overweging de uitvoeringsorganisaties een termijn te stellen waarbinnen het uitvoeren van de bijzondere voorwaarde een aanvang moet hebben genomen.

2.3.2. Veroordeling bij afwezigheid van de verdachte

Een bijzondere voorwaarde zal in het algemeen niet gesteld worden als er onvoldoende uitzicht is dat de voorwaarde ook daadwerkelijk wordt nageleefd. Een niet onbelangrijke factor in dat verband is de persoon van de veroordeelde. De vraag is veelal of hij bereid en in staat is de voorwaarde na te leven. Voor de inschatting daarvan is contact tussen de instantie die de voorwaarde stelt en de justitiabele van betekenis. Het zal daarom duidelijk zijn dat afwezigheid van de verdachte op de rechtszitting betekenis kan hebben voor het stellen van voorwaarden.

Bij nogal wat veel voorkomende criminaliteit die wordt afgedaan door de politierechter verschijnt de verdachte niet. De toepassing van de bijzondere voorwaarden in plaats van de korte vrijheidsstraf zal in dergelijke gevallen niet geschieden. Dat moet te hoge verwachtingen temperen dat het conceptwetsvoorstel een substantiële bijdrage kan leveren aan de terugdringing van de korte vrijheidsstraf.

3. Reactie op niet-naleven van de voorwaarden

Zonder de zekerheid dat op overtreding van de voorwaarde een passende reactie plaatsvindt, vervalt het 'stok achter de deur' karakter van de voorwaardelijke straf. Snel en adequaat optreden van het OM is hier geboden. De mogelijkheden van het OM in geval van overtreding van de voorwaarden zijn vastgelegd in artikel 14fa Sr. De Raad waardeert het dat deze mogelijkheden zijn vastgelegd in de wet, maar wijst erop dat dit geen garantie is voor een adequaat optreden in de praktijk (zie ook de volgende paragraaf).

3.1. Nadere uitwerking van de reactie door het OM

Adequaot optreden van het OM impliceert een zorgvuldige afweging van de reactie op de overtreding. Deze is ook verwoord in het eerste lid van art. 14fa Sr, waarin is bepaald dat het OM in geval van (ernstig vermoeden van) niet naleven van de voorwaarde de aanhouding *kan* bevelen. Er is dus sprake van een bevoegdheid van het OM om de aanhouding te bevelen, maar niet van een verplichting hiertoe. Dit is bijvoorbeeld relevant als blijkt dat de oorzaak

²⁰ Bleichrodt heeft voor het oplossen van dit probleem aanbevolen aan de bijzondere voorwaarde uitvoerbaarheid bij voorraad toe te kennen (Bleichrodt F.W., *Onder voorwaarde*, Gouda Quint, Deventer: 1996, en *Creativiteit en voorwaardelijke sanctionering*, in *Justitiële Verkenningen* 2000, blz. 44-51).

van het niet-naleven van de voorwaarde buiten de veroordeelde ligt. Maar ook wanneer de oorzaak van niet-naleven wel bij de veroordeelde ligt, dient het OM een genuanceerde afweging te maken. Daarbij is het van belang of het gaat om een symptomatische overtreding die is gerelateerd aan de opgelegde voorwaarde of om een 'onschuldige' kleine overtreding. Het komt in ieder geval aan op heldere afspraken tussen politie, reclassering en OM. Het verdient daarom aanbeveling dat het OM beleid ontwikkelt met betrekking tot differentiatie in mogelijke reacties op niet-naleven van de voorwaarden. De reactie dient slagvaardig te zijn, maar evenzeer in proportie tot de begane overtreding. Vordering van de tenuitvoerlegging van de voorwaardelijk opgelegde straf bij het niet-naleven van een bijzondere voorwaarde dient zeker geen automatisme te zijn.

In dit verband kent de Raad ook een belangrijke rol toe aan de samenwerking tussen de reclassering en het OM. In artikel 14d lid 2 Sr is bepaald dat de reclassering niet-naleven van de voorwaarden onmiddellijk meldt aan het OM. Van belang is echter dat de reclassering de ruimte houdt om hierin een professionele inschatting te maken. Het gaat dan bijvoorbeeld om de inschatting of een misgelopen afspraak in een reeks afspraken met de reclassering of behandelinstelling moet worden aangemerkt als niet-naleven van de voorwaarde. De Raad veronderstelt dat een dergelijke professionele inschatting door de reclassering in het conceptwetsvoorstel is bedoeld. Als deze veronderstelling juist is, verdient het aanbeveling om dit in de memorie van toelichting te verduidelijken.

3.2 Snelle afwikkeling van de procedure

Na indiening van de vordering bepaalt de rechter een dag voor het onderzoek van de zaak. Dit biedt geen garantie op een spoedige behandeling, mede gezien de capaciteitsdruk op de rechtbanken. Het ingrijpende karakter van de vrijheidsontneming en het feit dat deze bij toepassing van artikel 14fa Sr is gebaseerd op een voorlopig oordeel, vragen om meer garantie van een spoedige behandeling van de zaak. De Raad beveelt aan een maximumtermijn in de wet op te nemen en denkt daarbij aan vier tot zes weken. Dit is mede van betekenis in verband met de eisen die voortvloeien uit artikel 5 EVRM.

4. Detailopmerkingen bij enkele artikelen

4.1. Kanttekening bij art. 14fa lid 5 Sr

De reactie van het OM bij het niet-naleven van de voorwaarden is uitgewerkt in artikel 14fa Sr. In het vijfde lid is bepaald dat de rechter-commissaris, indien hij de vordering van het OM toewijst, de voorlopige tenuitvoerlegging van de voorwaardelijk opgelegde vrijheidsstraf beveelt. Indien hij de vordering afwijst,

“beveelt hij de invrijheidstelling van de veroordeelde, behoudens de mogelijkheid van vrijheidsbeneming uit anderen hoofde”. De Raad acht deze laatste toevoeging (behoudens...) overbodig, en wijst erop dat deze ook niet bij de voorwaardelijke invrijheidstelling is opgenomen.

4.2. *Locatiegebod en locatieverbod*

De zesde en zevende voorwaarde, betreffende het verbod zich op een bepaalde locatie te begeven respectievelijk de verplichting om op bepaalde tijdstippen op een bepaalde locatie aanwezig te zijn, behoeven volgens de Raad op een enkel punt nadere uitleg. Volgens de toelichting²¹ wordt het locatieverbod veelal toegepast in combinatie met elektronisch toezicht. Aangezien elektronisch toezicht tot nu toe voornamelijk wordt opgelegd bij een locatiegebod (de verplichting op een bepaalde locatie aanwezig te zijn) en nauwelijks bij een locatieverbod, rijst de vraag of hier sprake is van een vergissing. Zo dit niet het geval is, acht de Raad verduidelijking van de reikwijdte van het locatieverbod met elektronisch toezicht in de memorie van toelichting aanbevolen. Met het oog op de privacy van de veroordeelde is hier van belang dat de GSM-techniek zodanig kan worden gebruikt dat alleen overtreding van het verbod wordt geregistreerd, en niet tevens alle verplaatsingen *buiten* het verbodsgebied.

4.3. *De inhoud van gedragsinterventies*

Bij deelname aan gedragsinterventies (de 13^e voorwaarde), blijkt uit de toelichting²² dat wordt gestreefd naar een aanbod van ‘evidence based’ interventies, wat wil zeggen dat deze zijn erkend door de Erkenningscommissie Gedragsinterventies Justitie. De Raad merkt hierbij op dat de betekenis hiervan vooralsnog zeer beperkt is, gelet op het geringe aantal erkende interventies²³. Tevens merkt de Raad op dat de thans opgelegde interventies vaak kort zijn (soms zelfs tien tot twintig uur). Gezien de vaak zware en reeds lang bestaande problematiek van de veroordeelde betwijfelt de Raad of zo’n korte interventie effectief kan zijn.

4.4. *Tekstuele suggesties*

- de bijzondere voorwaarde sub 10 kan, naar analogie van de voorwaarde sub 11, beter worden geformuleerd als “de verplichting zich te laten opnemen...”;

²¹ Memorie van toelichting, blz. 5, 6.

²² Memorie van toelichting, blz. 7.

²³ Voor volwassen justitiabelen zijn er op dit moment drie erkende en drie voorlopig erkende gedragsinterventies.

- artikel 14g lid 6: tweede volzin: “dit bevel” slaat taalkundig op “beveelt” uit de eerste volzin. Bedoeld is echter te verwijzen naar het “gelasten” uit het eerste of tweede lid;
- in het gewijzigde artikel 14h lid 3, alsmede in de artt. 14i en 14j is sprake van “degene die met toezicht was/is belast”. Gedoeld wordt hier op de reclassering. Verwarring kan ontstaan nu ook het OM met toezicht is belast.

Geraadpleegde bronnen

Adviezen RSJ/CRS

- Zorg voor forensische zorg: de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg en de Wet forensische zorg, advies d.d. 30 januari 2009
- Reactie op het uitvoeringsbesluit betreffende de voorwaarden en het toezicht bij voorwaardelijke invrijheidstelling d.d. 25 april 2008
- Voorwaardelijke invrijheidstelling, advies d.d. 30 juni 2004
- Enige gedachten over de vrijheidsstraf, advies d.d. 21 april 2000

Kamerstukken

- Tweede Kamer 2007-2008 24 587 nr. 299
- Tweede Kamer 2005-2006 30 300 VI nr.164.

Literatuur

- Bleichrodt F.W., *Onder voorwaarde*, Gouda Quint, Deventer: 1996.
- Commissie Vrijheidsbeperking (commissie-Otte), *Vrijheidsbeperking door voorwaarden*. De voorwaardelijke veroordeling en haar samenhang met de taakstraf, de voorlopige hechtenis en de voorwaardelijke invrijheidstelling. Den Haag : Ministerie van Justitie, 2003.
- Jacobs M.J.G., A.M. van Kalmthout en M.Y.W. von Bergh. *Toepassing van bijzondere voorwaarden bij voorwaardelijke vrijheidsstraf en schorsing van de voorlopige hechtenis bij volwassenen*. Tilburg, IVA Beleidsonderzoek en advies, 2006.